

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 23. An sponsalibus adiici possit pactum pœnæ solvendæa resistente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73973)

principali, nempe obligatione ad pœnam, corruere etiam debet accessorium, juxta *reg. accessorium. de reg. jur. in 6.*, nempe appositio pignoris in securitatem pœnæ) possunt tamen apponi pro securitate arrharum non tantum, sed & pro interesse, quod amittere potest innocens, vel pro damno ei illato ex fide ei violata; cum enim contrahentes sponsalia obligari possint ad solvendum non tantum arrhas promissas, sed & ad interesse & damnum, si quod ex violatione sponsalium emergat, pro majore certitudine apponi possunt & pignora, non secus ac fidejussores; cum id nullo jure prohibeatur. Castrop. *l. c. n. 3.* quin & ipsæ arrhæ expressè tradi possunt tanquam pignus pro securitate futuri matrimonii, ita ut eas amittat tradens, si culpâ suâ non sequatur matrimonium; eo autem secuto redeant ad tradentem. Sanch. *L. 1. d. 36. à n. 2.* juxta *L. 2. c. de spons.* ubi: *arrhas sponsaliorum nomine datas defuncto dante jubemus restitui, nisi causam, ut nuptiæ non celebrarentur, persona defuncta præbuit.*

Quæst. 22. An igitur sponsalibus adjici possit pactum expressum à contrahentibus, ut resiliens injustè compenset damnum emergens ex tali recessu.

R Esp. Possè in pactum deduci compensationem damni emergentis innocenti ex tali recessu; non verò lucri exinde eidem cessantis. Castrop. *l. c. d. 1. p. 9. n. 10.* Sanch. *L. 1. d. 30. n. 15.* Gutt. *de mat. c. 17. n. 14.* contra alios putantes posse venire in pactum compensationem, & damni emergentis & lucri cessantis, item contra alios putantes, neque compensationem damni emergentis, neque lucri cessantis posse venire pactum. Ratio primæ partis responsionis est, quòd resiliens injustè committat injuriam & injustitiam adversus innocentem, adeoque damnum inde proveniens innocenti (quale v. g. esset, si impensas aliquas in sponsalibus contrahendis fecisset, vel ob eam causam alia sponsalia, non leviter sibi utilia amisisset) tenetur compensare, etiam seclusa omni pactatione, ergo hoc damnum reparandum deduci poterit in pactum; quia non ex pacto, sed ex injustitia violatæ fidei debetur. Jus autem positivum irritat compensationem aliàs indebitam; non verò jure naturæ debitam; ita Castrop. contra quòd nihil dici potest, quàm quòd hac ratione pactatio illa videatur superflua. Ratio partis alterius est, quòd ad lucrum cessans innocenti ex eo v. g. quòd sponsus resiliens sit ditissimus; neque alius æquè dives haberi possit, innocens non habeat jus, nisi post contractum matrimonium; adeoque si contrahentes se mutuo obligare possunt ad tale lucrum compensandum, obligarentur ad solvendam pœnam aliàs indebitam, quæ obligatio à jure positivo annullatur juxta paulò post dicenda.

Quæst. 23. An sponsalibus adjici possit pactum pœnæ solvenda à resiliente.

R Esp. Primo in genere: Pœna (intellige, propriè dicta, id est, quæ ex propria pecuniæ, patrimonii vel bonorum diminutione est persolvenda; non verò ea, quæ consistit in acquirendo lucro aliquo, de hac enim agitur *quæst. seq.*) non potest venire in tale pactum; quia tale pactum prohibetur & annihilatur in *c. gemma mulier. h. t.* ubi Pontifex urgentem istiusmodi pœ-

næ solutionem jubet etiam per censuras compelli ad desistendum urgere, motus ex eo, quòd matrimonia debeant esse libera. Item à jure civili in *L. fin. de sponsal.* ubi: *si cautio pœnam stipulationis continens fuerit interposita, ex utraque parte nullas vires habebit; cum in contrahendis nuptiis libera potestas esse debeat;* & *L. Titia. ff. de V. S.* ubi dicitur, talis stipulatio esse contra bonos mores, & inhonestum videri vinculo pœnæ matrimonia obstringi, sive futura, sive contracta.

2. Extenditur responsio primò ita, ut hanc prohibitionem & irrationem non impediatur, quòd pœna appositæ sit levis; quia jura indistinctè prohibent pœnam apponi in sponsalibus, & qualibet pœna, etiam minima, ex se diminuit libertatem requisitam ad matrimonium; & quòd, si in aliquo casu ea libertas non minuatur, id sit per accidens, quod jura non attendunt, sed ea, quæ frequenter contingunt, spectant Castrop. *l. c. num. 1.* Sanch. *cit. d. 30. n. 11.* Gutt. *l. c. n. 5.* Pirh. *h. t. n. 22.* cum Abb. in *c. gemma. n. 8.* Covar. *4. decret. p. 2. c. 3. §. 7. n. 5.*

3. Extenditur secundo; ut irrita quoque sit cujuslibet pœnæ appositio facta à sponsorum cognatis amicis, tutoribus, nisi matrimonium sequatur; eò quòd horum damnum sit etiam damnum sponsorum, eòque movere potest ad contrahendum matrimonium. Castrop. *l. c.* Sanch. *l. c. n. 2.* Gutt. *n. 2.* secus esset, si inter extraneos motu proprio, & non ex mandato sponsorum, vel eorundem parentum pœna appositæ esset. AA. iidem.

4. Extenditur tertio ita, ut, etiamsi adjiciatur juramentum de pœna sponsalibus appositæ solvenda, illud non tantum promissionem illam solvendi dictam pœnam non firmet, sed etiam non sit obligatorium; ita tenet Castrop. *l. c. n. 6.* Sanch. *L. 1. d. 32. n. 21.* Gutt. *c. 17. n. 21.* Poncius *L. 12. c. 19. n. 7.* contra Molin. *de just. Tom. 2. l. 2. d. 151.* Lessium *L. 2. c. 17. du. 7. n. 56.* sentientes juramentum illud obligare, etsi promissionem illam solvendi pœnam non firmet; eò quòd etsi promissio illa, utpote prohibita sit peccatum; solutio tamen ipsa prohibita non sit; item contra Cóninck. *d. 22. du. 5. n. 25.* & alios citatos à Sanch. censentes juramentum illud non tantum obligare ad solutionem, sed etiam firmare promissionem illam solvendi. Verum ratio extensionis, quò ad primam partem est, quòd ad firmandum contractum aliàs nullum & prohibitum necesse est à jure sic disponente illius vitium purgari; quia juramentum de non retractando contractu nullo & prohibito iniquum est, nisi jus ipsum in casu accedentis juramenti tollat nullitatem & prohibitionem; sed nullibi stante tali juramento invenitur à jure sublata prohibitio & nullitas talis promissionis de solvenda illa pœna appositæ sponsalibus; ergo juramentum illam promissionem firmare nequit. Ratio extensionis, quò ad secundam partem, nimirum quòd juramentum illud non sit obligatorium, est, quòd jus interdicens promissionem pœnæ adjici sponsalibus non tam interdicat promissionem, quam solutionem faciendam; quia non tam promissio, quam solutio adimit libertatem matrimonii; ergo juramentum est de re prohibita & illicita, adeoque obligare nequit; ita ferè Castrop. qui etiam exinde confirmat extensionem, & fundamenta contrariæ opinionis diluit, quòd solutio pœnæ, etsi per se mala non sit; quatenus tamen in sponsalibus promissa est, iniqua est ejus solutio, utpote iniquæ promissionis appro-

batio;

batio; secus accidit in solutione usurarum; quia earum promissio ob redemptionem vexæ est valida; item in solutione pecuniæ ob patratum homicidium, utpote cuius promissio non per se, sed per accidens, scilicet ex motione ad peccandum iniqua est, ac proinde sublata iniquitate obligat ad sui executionem, unde mirum non est, juramentum de his pecuniis solvendis esse obligatorium; in Sponsalibus verò pœna apposta ratione sui prohibetur, ac proinde neque ejus promissio, neque solutio usâ ratione honestari potest; & sic mirum non est, juramentum de præstanda hac solutione non esse obligatorium, utpote de re prohibita & simpliciter illicita, non obstante, quòd hæc prohibitio sit tantum à jure positivo, non verò à naturali; adeoque solutio illa sit tantum contra bonos mores civiles, non naturales; idem de promissione solvendi pecuniam amissam ludo vetito sentit Castrop. *l. c. num. 7.* illius solutionem illicitam esse, adeoque nec juramento confirmari. Quod verò atinet quæstionem hinc natam; an recipiens multam pecuniariam promissam in Sponsalibus possit eam solutam retinere, relatis aliorum sententiis *num. 8.* respondet ipse *num. 9.* cum Gutt. *de mat. c. 17. n. 15. & seq.* sub distinctione nimirum, si resiliens solvat illam, ut stet promissis etiam nullis, sciens eam esse indebitam, recipientem eam posse retinere, quousque ad restitutionem compellatur; quia eo casu non solvitur pecunia, quatenus vi promissionis debita, sed donatur promissa, eò quòd promissa sit; jura autem non donationem, sed solutionem vi promissionis factam prohibent seu annullant; si verò promittentia solvat illam, quia credit se obligatum esse, recipientem nullo modo posse eam retinere, quia nullum habet titulum, ratione cuius possit eam retinere.

§. Limitatur è contra responsio ita, ut locum non habeat dicta prohibitio & irritatio in resiliente injustè & per fidem. Castrop. *l. c. n. 3.* (etsi fateatur oppositam sententiam esse communem) citans Coninck. *d. 22. du. 5. concl. 2. num. 29.* Suar. *Tom. 2. de relig. l. 2. de juram. c. 23. num. 5.* Valq. *opusc. de testam. c. 3. d. 2. num. 28.* Laym. *l. 5. tr. 10. c. 1. n. 8.* Pontium *de Sponsal. l. 12. c. 19. n. 8. &c.* Ratio limitationis est, quòd id imprimis non prohibeatur jure naturæ; cum hæc pœna libertatem matrimonii non impediatur, utpote ortum habens ab ipsismet contrahentibus, qui le solutioni pœnæ voluntariè subjecerunt; dein jure positivo solum prohibeatur apponi talis pœna solvenda à justè resiliente; & nullus est textus, quo prohibeatur pœna imponi injustè resilienti, uti id patet ex *c. gemma*; ubi Sponsalia contracta erant ante septennium, à quibus contrahens poterat licitè resilire, ideoque mirum erat, solutione pœnæ obligari seu cogi ad perseverandum in sponsalibus. Neque etiam ex ratione ita decidendi in *cit. cap.* colligi potest, pœnam imponi non posse injustè resilienti. Siquidem ratio movens ad prohibendam impositionem pœnæ hic est, ne matrimonio contrahendo adimatur aut minuatur aliquantè libertas, at ex eo, quòd injustè cogitans resilire moveatur solutione pœnæ ad celebrandum matrimonium, non minuitur ejus libertas; quia nulla est libertas licita & honesta, quæ illà pœnæ solutione minuatur; cum compellatur ad id, nempe contrahendum matrimonium, ad quod jam jure naturali ac divino adstrictus est vi sponsalium; adeoque à quo abstinendi nullam ampliùs habet

R. P. Loui. Jur. Can. Tomus IV.

potestatem & libertatem (intellige) moralem seu civilem & juridicam, etsi physicam habeat, quam, ne peccaminosè exserat resiliendo, cohibetur illà solutione pœnæ; unde tamen non magis destituitur libertate requisita ad contrahendum validè matrimonium, quàm is, qui ob illatam mulieri injuriam per deflorationem tenetur eam ducere, vel gravem summam pecuniæ dotis loco ei persolvere, dum perterritus & cohibitus illà pecuniâ solvendâ eam ducit; quorum contrarium est in eo, qui ex justa causa possit resilire, adeoque habet libertatem licitam seu moralem non contrahendi matrimonium, quam proinde coarctari illà impositione vetant jura. Quin & positivè probatur à Castrop. *cit. p. 9. n. 3.* limitatio ex eo, quòd teste Sanch. *l. 1. d. 30. n. 9. Gutt. c. 17. n. 7. & 8.* apud eundem licitum sit pœnam apponere contractui sponsaliti; ne conjux concubinam habeat; ne absque legitima causa divortium faciat; quia hæc appositio cedit in favorem matrimonii promissi. Sed neque limitationi contraria est *l. fin. de Sponsal.* nam postquam in ea statuisset Imperator, ut, si tantum unus ex sponsis tradat arrhas in pignus secuturi matrimonii, & culpâ recipientis illas non sequatur matrimonium, hic teneatur in duplum (nimirum arrhas restituere, & tantundem de suo patrimonio) imò (si inter partes conventum sit) triplum & quadruplum, si culpabiliter resiliens sit major 25. annis; si autem minor, satisfaciatur solum restituendo arrhas; statim subjungit: *extra definitionem autem leg. hujus cautio pœnam stipulationis continens, vires nullas habebit:* si nimirum contineat pœnam ultra quadruplum arrhæ, de qua immediatè priùs egerat, ut ibid. gl. ergo per hanc legem non reprobatum omnis cautio pœnæ; sed potius stabilitur, & solum reprobatum excessus ultra quadruplum. Sed neque contraria est *l. Tertia.* cum in ea aliud nihil dicatur, quàm quòd non teneat pœna, de qua persolvenda parentes inficis liberis pacto Sponsalibus adjecto conveniunt; eò quòd iis non debeat aliunde injici necessitas matrimonii contrahendi, in quam ipsi non consenserunt; adeoque hac lege non reprobatum pactum pœnæ persolvendæ ab injustè resiliente, si ipsi liberi in eam consenserunt, dum nimirum ipsi vel eorum parentes ipsis consentientibus de ea pactum iniierunt. Cui proinde legi non derogat, quin potius limitationem nostram stabilis Leo Imperator in *novell. 18.* cujus verba utiliter leges apud Castrop. dum ibidem, ne Sponsalia sursum deorsum ferantur, hoc est, facillimè solvantur ob nimis levem jacturam solius arrhæ faciendam à resiliente, consuetudinem illam solvendi insuper pœnam gravio-rem ex pacto sponsalibus adjecto, in vim legis attolit, & pro vera lege observari vult.

Quæst. 24. an pœna consistens in lucro non acquirendo (adeoque minus propriè pœna) adjici possit Sponsalibus.

1. Resp. primò: hæc pœna constituta ab uno contrahentium, V. G. promittendo; si mihi nupteris, tantum tibi dabo: nisi id fiat ex rationabili causa, est nulla; quia præsumitur facta affectu libidinis, ideoque reprobata à jure, *l. si stipulatus fuero, ff. de V. S. Sanch. l. 1. d. 33. n. 3. Gutt. de mat. c. 20. n. 2. Castrop. p. 10. n. 1.* Secus est, si fiat ex rationabili causa, ut deciditur expressè *c. de illis. de condit. apposit.* qualiter facta censetur

C

tur